

Mariaschool Reutum
Brinkstraat 18
7667PS Reutum
Tel. : 0541 – 670429
www.martum.nl
E-mail: info@martum.nl

Pestprotocol

Uitgangspunten bij ons pestprotocol

1. Als pesten en pestgedrag plaatsvindt, ervaren we dat als een probleem op onze school, zowel voor de leerkrachten als de ouders, de kinderen, de gepeste kinderen, de pesters en de 'zwijgende' groep kinderen.
2. De school heeft een inspanningsverplichting om pestgedrag te voorkomen en aan te pakken door het scheppen van een veilig pedagogisch klimaat, waarbinnen pesten als ongewenst gedrag wordt ervaren en in het geheel niet wordt geaccepteerd.
3. Leerkrachten moeten tijdig ingrijpen en alert zijn op pestgedrag in algemene zin. Als pestgedrag optreedt, moeten leerkrachten duidelijk stelling nemen en actie ondernemen tegen dit gedrag. De verantwoordelijkheid blijft ten allen tijde liggen bij de leerkrachten.
4. Wanneer pesten, ondanks alle inspanningen weer optreedt, voert de school de uitgewerkte protocollaire procedure uit.
5. Dit pestprotocol wordt door de directie, het hele team en de M.R. onderschreven en aan alle ouders ter inzage aangeboden.

Pestprotocol van de Mariaschool

Wat is de inhoud van het pestprotocol?

Het pestprotocol vormt de verklaring van de vertegenwoordigers van de school en de ouders. Hierin is vastgelegd, dat men pestgedrag op school niet accepteert en volgens een vooraf bepaalde handelwijze gaat aanpakken.

De Mariaschool wil voor alle kinderen die de school bezoeken een veilige school zijn. Dit betekent dat de school expliciet stelling neemt tegen pestgedrag en concrete maatregelen voorstelt bij voorkomend pestgedrag.

Om welke protocollaire maatregelen gaat het?

A. Maatregelen en procedure:

Preventieve maatregelen:

1. De leerkracht bespreekt met de leerlingen de algemene afspraken en regels in de klas, zoals gebruikelijk aan het begin van het schooljaar. Het onderling plagen en pesten wordt hier benoemd en besproken in alle groepen van de school en vanaf groep 3 t/m 8 worden de regels van het pestprotocol expliciet besproken.
2. Indien de leerkracht aanleiding daartoe ziet, besteedt hij of zij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek.
3. We maken gebruik van de methode beter omgaan met jezelf en de ander.
4. We werken met "Vriendjes" dit is een speciale training door twee leerkrachten met de pesters en de gepesten

Repressieve maatregelen.

1. Er is gedurende de pauze en een kwartier voor schooltijd een pleinwacht aanwezig op de speelplaats.
2. Indien er sprake is van incidenten betreffende pestgedrag wordt dat met de betrokken kinderen besproken door de leerkracht van het kind. Dit gesprek staat niet op zichzelf, maar wordt regelmatig herhaald om het probleem aan te pakken. Van dit gesprek worden aantekeningen gemaakt in de groepsmap van zowel het pestende kind als het gepeste kind.
3. Indien er sprake is van herhaald pestgedrag worden de ouders van het pestende kind in het bijzijn van het pestende kind door de leerkracht, ev. bijgestaan door de schoolcontactpersoon, op de hoogte gesteld van de ongewenste gebeurtenissen in een gesprek op school. Aan het eind van dit oudergesprek worden de afspraken met het pestende kind uitdrukkelijk doorgesproken en ook vastgelegd. Ook de op te leggen sancties bij overtreding van de afspraken worden daarbij vermeld. Gedacht kan worden aan uitsluiting van de situaties die zich in het bijzonder lenen voor pestgedrag. Zoals: buitenspelen, overblijven, bewegingsonderwijs, excursies en schoolreisjes. De directeur en de schoolcontactpersoon van de school worden uiterlijk in dit stadium op de hoogte gesteld van de gesprekken met de kinderen en de ouders. De gemaakte afspraken worden vastgelegd in een dossier.
4. Indien het probleem zich toch blijft herhalen, meldt de leerkracht dit gedrag ook aan de directeur van de school. De leerkracht overhandigt de directeur een verslag met daarin de data van de gebeurtenissen, de data en inhoud van de gevoerde gesprekken en de vastgelegde afspraken, zoals die gemaakt zijn om het pesten aan te pakken.
5. De directeur roept de ouders op voor een gesprek. Ook het kind kan in dit eerste directiegesprek betrokken worden. De directeur gaat uit van het opgebouwde archief van de leerkracht en vult dit archief verder aan met het verloop van de gebeurtenissen.
6. Indien het gedrag niet verbetert, kan er een verwijzing plaatsvinden naar het maatschappelijk zorgsysteem in de richting van de afdeling jeugdzorg van de G.G.D., dan wel het JGZ.
7. Een en ander wordt zorgvuldig gedocumenteerd in het leerlingvolgsysteem van de school
8. Indien het pestgedrag van het pestende kind niet aanzienlijk verbetert, en/of de ouders van het kind werken onvoldoende mee om het probleem aan te pakken, kan de directeur van de school overgaan tot bijzondere maatregelen als daar zijn: isoleren van het pestende kind of een tijdelijke uitsluiting van het bezoeken van de lessen van de school met een maximum van drie dagen.

B. De concrete pedagogische invulling als handvat van het pestprotocol:

Formulieren en procedures leiden op zichzelf niet tot het verdwijnen van ongewenst gedrag. Wel is het belangrijk om in zaken als pestgedrag duidelijk te volgen hoe het verloop van een ondernomen actie wordt behandeld, want er is veel tijd mee gemoeid en er zijn ook vele betrokkenen. Onderstaande tekst geeft concrete invullingen en handreikingen in het pedagogisch handelen vanuit de professionele schoolomgeving.

Indien een leerling een pestprobleem niet aan de leerkracht durft te vertellen, kan het kind naar de contactpersoon van de school gaan. Deze leerkracht koppelt het probleem vervolgens terug naar de direct betrokken leerkracht en naar de directeur van de school. Geheimhouding van dit probleem moet bij deze terugkoppeling gewaarborgd zijn, zodat het betrokken kind zich ten allen tijde veilig voelt.

Wanneer de leerkracht zelf het idee heeft dat er sprake is van pesten, zal de leerkracht een algemeen probleem aan de orde stellen om langs die weg bij het probleem in de klas te komen.

De leerkracht heeft een zeer belangrijke rol. De leerkracht zal helder en duidelijk moeten maken, dat dit ongewenste gedrag volstrekt niet geaccepteerd wordt. De leerkracht biedt in eerste instantie de gepeste leerling bescherming, spreekt duidelijk en ernstig met het pestende kind en zijn ouders en richt zich vervolgens op de zwijgende middengroep en meelopers. Indien nodig zal dit in overleg gebeuren met de schoolcontactpersoon.

Hulp aan het gepeste kind:

De begeleiding van het gepeste kind is van groot belang. Het kind is eenzaam en slachtoffer en heeft recht op professionele zorg vanuit de school. Naast het voorkomen van nieuwe ongewenste ervaringen staat het verwerken van ervaringen. Dit gebeurt door achtereenvolgens:

- 0 Gesprekken met bij voorkeur de leerkracht van het kind en anders door de contactpersoon. Bij het in de gaten houden van ontwikkelingen is het van belang naast incidentele momenten ook vaste momenten van gesprek in te bouwen waarin het kind gevraagd wordt naar de gewenste vooruitgang. Het doek is tweeledig: Zowel het signaleren van nieuwe prikkels als het verwerken van de eerdere ervaringen.
- 0 Schriftelijke verwerking door het kind. Het kind krijgt de beschikking over een "verwerkingsschriftje" dat op elk gekozen moment door het kind kan worden ingevuld in en buiten de reguliere schooltijd om. Het gaat hier om een vertrouwelijk instrument van kind en leerkracht. Het kind krijgt op die manier de gelegenheid de traumatische ervaringen van zich af te schrijven of tekenen.

Hulp aan het pestende kind:

De pestende kinderen hebben in ons pedagogisch stelsel ook recht op hulp, zij zijn niet in staat om op een normale wijze met anderen om te gaan en hebben daar onze professionele hulp bij nodig. Die hulp kan bestaan uit de volgende activiteiten:

- 0 Een gesprek vanuit het protocol waarin ondubbelzinnig zal worden aangegeven welk gedrag niet geaccepteerd wordt op de school. Dit gesprek wordt gevoerd als een slecht nieuws gesprek. Er wordt een schriftelijk verslag van gemaakt. Een duidelijke afspraak voor een vervolgesprek op termijn ongeacht de ontwikkelingen en welke straf er zal volgen indien het pestgedrag toch weer voorkomt.
- 0 Pestgedrag wordt binnen het team van de school gemeld zodat al het personeel alert kan reageren.
- 0 De ouders van zowel het pestende kind als het gepeste kind worden geïnformeerd.
- 0 Van alle gesprekken met het pestende kind en/of ouders worden verslagen gemaakt. Indien deze activiteit geen oplossing biedt, voert de leerkracht een aantal probleemoplossende gesprekken met de leerling waarbij getracht zal worden de oorzaak van het pesten te achterhalen. Daarnaast proberen we het pestende kind gevoelig te maken voor hetgeen hij/zij aanricht bij het gepeste kind.
- 0 Als het pestgedrag blijft voortduren, roept de school de hulp in van gespecialiseerde personen.

Hulp aan de zwijgende middengroep en de meelopers:

De zwijgende middengroep is als eerder beschreven in dit stuk van cruciaal belang in de aanpak van het probleem. Als de groep eenmaal in beweging is gebracht, hebben kinderen die pesten veel minder te vertellen. Deze middengroep is eenvoudig te mobiliseren, niet alleen door de leerkracht, maar ook door de ouders.

Hulp aan de ouders:

Voor de ouders van het gepeste kind is het van belang dat de school ernst maakt met de aanpak van het pesten. Met de ouders van het gepeste kind zal overleg zijn over de aanpak en de begeleiding van hun kind. De ouders van de pestende kinderen moeten absoluut op de hoogte zijn van wat er met hun kind gebeurt. Zij hebben er recht op te weten, dat hun kind in sociaal opzicht zorgwekkend gedrag vertoont, dat dringend verbetering behoeft.

- 0 De ouders van de zwijgende middengroep en de meelopers moeten zich bij de leerkracht of de schoolcontactpersoon kunnen melden, als zij van hun kind vernemen, dat er een kind gepest wordt. Ook voor ouders moet een klimaat geschapen worden, waarin duidelijk is, dat de school open staat voor dit soort meldingen.
- 0 Ouders kunnen hun kinderen zeggen dat zij het verschrikkelijk vinden als kinderen elkaar pesten. Dat, als hun kind het ziet, het zeker niet mee moet pesten, maar stelling moet nemen. Als het kind die stelling niet durft te nemen, het altijd aan de ouders of aan de leerkracht moet vertellen van het pesten. Praten over pesten is fundamenteel iets anders dan klikken. Ouders kunnen hun kind daarin ondersteunen en begeleiden.

1 De belangrijkste regel van het pesten luidt:

**Word je gepest, praat er thuis en op school over.
Je mag het niet geheim houden!**

Samen met de leerlingen bekijken we de volgende regels en n.a.v. deze regels maken ze zelf een lijst met regels waaraan ze zich dienen te houden. Er is een voorbeeldontwerp. Indien ze dat willen kunnen ze ook zelf een ontwerp maken op de computer. Hierna volgt het ondertekenen van alle leerlingen, waarna het document een plaats krijgt in de klas. Wie zich niet aan de regels kan houden krijgt een van te voren besproken straf. Dit kan door de leerlingen zelf bedacht worden of door de leerkracht aangegeven worden.

De 7 gouden regels vanuit het pestprotocol voor de kinderen kunnen zijn:

1. Doe niets bij een ander kind, wat je zelf ook niet prettig zou vinden.
 - a.. Je beoordeelt andere kinderen niet op hun uiterlijk.
 - b. Je lacht een ander kind niet uit.
 - c. Je roddelt niet over andere kinderen.
 - d. Je accepteert een ander kind zoals hij of zij is.
2. Je sluit een ander kind niet buiten van activiteiten.
3. Je komt niet zonder toestemming aan de spullen van een ander kind.
4. We noemen elkaar bij de voornaam en gebruiken geen scheldwoorden.
5. Kom niet aan een ander als de ander dat niet wil.
6. Je bemoeit je niet met een ruzie door zomaar partij te kiezen. Als je zelf ruzie hebt, praat je het eerst uit. Lukt dat niet, dan meld je dat bij de overblijfvader of –moeder of de leerkracht.
7. Als je ziet dat een kind gepest wordt, dan vertel je dat aan de overblijfvader of –moeder en de leerkracht. Dat is dan geen klikken!!

Voorbeelden van specifiek pestgedrag:

Verbaal:

Vernederen: “Haal jij de ballen maar uit de bosjes, jij kunt niet goed genoeg voetballen om echt mee te doen”.

Schelden: “Viespeuk, etterbak, mietje,” enz.

Dreigen: “Als je dat doorvertelt, dan grijpen we je”.

Belachelijk maken, uitlachen bij lichaamskenmerken of bij een verkeerd antwoord in de klas.
Kinderen een bijnaam geven op grond van door de kinderen als negatief ervaren kenmerken.
(rooie, dikke, dunne, flapoor, centenbak, enz)
Gemene briefjes schrijven om een kind uit een groepje te isoleren of echt steun te zoeken om samen een bepaald kind te pesten.
Samenzweren tegen een bepaald kind/ buitensluiten van een bepaald kind.

Fysiek:

Trekken en duwen of zelfs spugen.
Schoppen en laten struikelen.
Krabben, bijten en aan haren trekken.

Intimidatie:

Een kind achterna blijven lopen of een kind ergens opwachten.
Iemand in de val laten lopen, de doorgang versperren of klem zetten.
Dwingen om bezit dat niet van jou is af te geven.
Een kind dwingen bepaalde handelingen te verrichten, bijvoorbeeld geld of snoep meenemen.

Isolatie:

Steun zoeken bij andere kinderen dat het kind niet wordt uitgenodigd voor partijtjes en leuke dingen.
Uitsluiten: Het kind mag niet meedoen met spelletjes, niet meefietsen naar huis, niet komen op een verjaardag.

Stelen of vernielen van bezittingen:

Afpakken van schoolspullen, kleding of speelgoed.
Beschadigen en kapotmaken van spullen: boeken bekladden, schoppen tegen en gooien met schooltassen, banden van de fiets lek steken.

Het specifieke van pesten is gelegen in het bedreigende en vooral systematische karakter.

We spreken van pestgedrag als het daarnaast ook nog regelmatig gebeurt, waardoor de veiligheid van de omgeving van een kind wordt aangetast. De inzet van het pestgedrag is altijd macht door intimidatie. Bij dit echte pestgedrag zien we ook altijd de onderstaande rolverdeling terug bij een aantal betrokkenen.

De betrokkenen

Het gepeste kind:

Sommige kinderen hebben een grotere kans om gepest te worden dan anderen. Dat kan komen door uiterlijke kenmerken, maar het heeft vaker te maken met vertoond gedrag, wijze waarop gevoelens worden beleefd en de manier waarop dat geuit wordt. Uit onderzoek blijkt dat kinderen gepest worden in situaties, waarin pestende kinderen de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen. Er is dan al sprake van een onveilige situatie, waarbinnen een pestend kind zich kan manifesteren en zich daarin ook nog verder kan ontwikkelen.

Kinderen, die gepest worden, doen vaak andere dingen dan de meeste leeftijdgenoten in hun omgeving. Ze bespelen een ander instrument, doen aan een andere sport of zitten op een

andere club. Ze zijn goed in vakgebieden of juist niet goed. Er zijn helaas aanleidingen genoeg om door anderen gepest te worden, als daar de kans voor bestaat.

Veel kinderen die worden gepest hebben een beperkte weerbaarheid. Ze zijn niet in staat om daadwerkelijk actie te ondernemen. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep, ze durven weinig of niets te zeggen, omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid worden verder versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor het gepeste kind in een vicieuze cirkel komt, waar het zonder hulp zeker niet uitkomt.

Gepeste kinderen voelen zich vaak eenzaam, hebben in hun pestende omgeving geen vrienden om op terug te vallen en kunnen soms beter met volwassenen opschieten dan met hun leeftijdgenoten.

De pesters:

Kinderen die pesten zijn vaak juist fysiek wel de sterkeren uit de groep. Zij kunnen zich permitteren zich agressiever op te stellen en ze reageren dan ook met dreigingen van geweld of indirecte inzet van geweld. Pestende kinderen lijken op het oog populair te zijn in een klas, maar ze dwingen hun populariteit in de groep af door te laten zien hoe sterk ze zijn en wat ze allemaal durven.

Met het vertoonde pestgedrag gaat ze dat gemakkelijk af en ze krijgen andere kinderen mee bij het gedrag naar een slachtoffer. Pestende kinderen hebben ook feilloos in de gaten welke kinderen gemakkelijk aan te pakken zijn en als ze zich al vergissen, gaan ze direct op zoek naar een volgend slachtoffer. De zwijgende meerderheid en potentiële meelopers krijgen een keuze die onuitgesproken wordt opgelegd en die aan duidelijkheid niet te wensen overlaat: Je bent voor of je bent tegen me. Hier gaat een grote dreiging uit naar de gezamenlijke omgeving van de pestende en het slachtoffer.

Alles is immers beter dan door de “machtige pester” zelf gepest te worden. De pesters stralen juist deze dreigende zekerheid met verve uit. Ze overtreden bewust regels en hebben vaak de vaardigheden ontwikkeld om met hun daden weg te komen. Het profiel van de pester is sterk zelfbevestigend, hij ziet zichzelf als een slimme durfal die dommerds de loef afsteekt en ze dat ook bij herhaling laat merken. “Wie maakt mij wat?”, staat met grote letters op het voorhoofd geschreven.

Het komt ook regelmatig voor dat een pester een kind is dat in een andere situatie zelf slachtoffer is of was. Om te voorkomen weer het mikpunt van pesten te worden, kan een kind zich bijvoorbeeld in een andere omgeving dan die van zijn slachtofferrol, vervolgens als pester gaan opstellen en manifesteren. “Laten pesten doet pesten”.

Meisjes pesten minder openlijk dan jongens en vaak op een subtiele manier waarbij de uitdaging naar het gezag ter plekke niet echt aan de orde is. Ze pesten meer met woorden, maken geniepige opmerkingen of sluiten andere kinderen buiten. Meisjes opereren minder individueel en meer met groepsvorming, in de zin van er al dan niet bij te horen. Fysiek geweld komt bij deze groep pesters veel minder voor.

Een succesvolle pester leert niet om zijn agressie op een andere manier te uiten dan door het ongewenste pestgedrag te vertonen. Ook pesters hebben op termijn last van hun pestgedrag. Door hun verkeerde en vooral beperkte sociale vaardigheden hebben ze vaak moeite om vriendjes op lange termijn te maken en een vriendschap op te bouwen en te onderhouden op andere gronden dan die van macht en het delen in die macht. Pesters maken een abnormale sociale ontwikkeling door met alle gevolgen van dien voor henzelf.

De meelopers en de andere kinderen

De meeste kinderen zijn niet direct betrokken bij pesten in de direct actieve rol van pester. Sommige kinderen behouden enige afstand en andere kinderen doen incidenteel mee. Dit zijn de zogenaamde "meelopers". Er zijn ook kinderen die niet merken dat er gepest wordt, of er zijn kinderen die het niet willen weten dat er gepest wordt in hun directe (school) omgeving.

Het specifieke kenmerk van een meeloper is de grote angst om zelf in de slachtofferrol te geraken. Maar het kan ook zijn dat de meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en denken daardoor in populariteit mee te liften met de pester in kwestie.

Voorals meisjes doen nogal eens mee met het pesten om een vriendin te kunnen behouden. Als kinderen actiever gaan meedoen met pesten in een grotere groep, voelen ze zich minder betrokken en verantwoordelijk voor wat er met pesten wordt aangericht. Alles wat in een groep gebeurt, laat het individueel denken meer en meer achter zich en zo kan met name groepsgegedrag leiden tot excessen die achteraf voor iedereen inclusief de pestende kinderen onacceptabel zijn.

Het heeft absoluut zin om daadwerkelijk op te staan tegen het pesten. Zodra andere kinderen het gepeste kind te hulp komen of tegen de pestende kinderen zeggen dat ze moeten ophouden, kan de situatie aanzienlijk veranderen. Het pesten wordt dan al direct minder vanzelfsprekend en brengt bovendien grotere risico's met zich mee. De situatie voor meelopers verandert door het ongewenste karakter van het vertoonde pestgedrag. Het wordt duidelijk dat het geen groepsnorm is om mee te gaan in het pestgedrag. Meelopers horen graag bij de norm en de grote groep en zijn niet bereid en ook niet in staat om grote risico's te lopen, waarvan ze de gevolgen niet kunnen overzien. Dit in tegenstelling tot de ervaren pester.

Kinderen die pestgedrag signaleren en dit bij de leerkracht aangeven, vervullen dus een belangrijke rol. Ook de ouders kunnen een belangrijke rol spelen. Ouders van kinderen die gepest worden en die dit probleem met de school of op de club willen bespreken zijn natuurlijk altijd emotioneel bij het onderwerp betrokken. De gevoelde onmacht bij deze ouders wordt door hen sterk ervaren en is niet altijd een goede leidraad tot een rationeel handelen. De ouder wil maar een ding en dat is dat het pestgedrag ogenblikkelijk stopt. Ouders van kinderen die niet direct bij het pesten zijn betrokken, kunnen meer afstand nemen. Daardoor zijn ze beter in staat om duidelijk te maken aan hun kind dat er iets aan het pesten gedaan moet worden. Dit is ook in het belang van de opvoeding en ontwikkeling van hun eigen kind. Als er in de omgeving van een kind gepest wordt, heeft het kind zelf ook last van een onveilige, onprettige sfeer in de groep of de klas.

Te verwachten problemen bij de aanpak van pesten

Bij het gepeste kind:

Een gepest kind schaamt zich vaak voor zijn gedrag. Het voldoet niet aan normen die de ouders graag in hun kinderen terugzien: een vrolijk en vooral onbezorgd kind dat zelfstandig in staat is zijn boontjes te doppen. Pesten is een groot probleem voor kinderen en zorgt ook voor een evenredig groot probleem bij de erkenning en de aanpak ervan. Veel gepeste kinderen doen er dan uiteindelijk ook maar het zwijgen toe en vereenzamen. De angst wordt aanvankelijk nog groter, als het pesten bespreekbaar gemaakt wordt door de ouders, waardoor het gepeste kind eens te meer met de gevolgen van het pesten kan worden

geconfronteerd. Als represaille kan er in nog heviger mate gepest worden dan daarvoor al het geval was.

Bij de pester:

De pester zelf ziet zich in zijn machtsspel bedreigd en dat moet ten koste van alles voorkomen worden. Soms blijken de pesters echter net zo opgelucht als de slachtoffers bij een duidelijke aanpak. Er wordt immers ook aandacht besteed aan hun onmacht om normaal met andere kinderen een relatie op te bouwen. Bij een aantal pesters is dat hun liefste wens, waartoe ze echter helaas onmachtig zijn door het ontbreken van de juiste vaardigheden.

In de directe kindomgeving:

Daarnaast is het goed te weten dat er altijd kinderen zijn die zich schuldig voelen, omdat ze niet op kunnen komen voor het slachtoffer door actief te helpen of een volwassene te hulp te roepen. Dit is vergelijkbaar met het niet te hulp schieten bij het verdrinken van mensen, waar een menigte bij aanwezig is. Ook zijn er altijd kinderen, die helemaal niet in de gaten hebben dat er in hun omgeving gepest wordt. Ze zien wel het een en ander gebeuren, maar kunnen de gebeurtenissen niet duiden als pestgedrag, waar gepeste kinderen erg veel last van ondervinden.

Bij de ouders:

Ouders van kinderen hebben vaak moeite om hun kind terug te zien in de rol van meeloper of pester. Ouders beschikken niet altijd over de juiste informatie en ook het zich op beperkte schaal voordoen van conflictsituaties tussen groepen kinderen, zorgt ervoor, dat er nauwelijks vergelijkingsmateriaal voorhanden is. Een pester op school hoeft zich in de thuissituatie niet als pester te manifesteren. Sommige ouders zien ook de ernst van de situatie onvoldoende in. Zij vertalen het pestgedrag van hun kind in weerbaar gedrag. Hun kind maakt echter een abnormale ontwikkeling door met grote risico's op normatief afwijkend gedrag op latere leeftijd met grote gevolgen. Andere ouders zien er niets meer in dan wat onschuldige kwajongensstreken. De slogan: "Ach, iedereen is wel eens gepest. U toch ook?" geeft de visie van de ouders op dit gedrag aardig weer. Behalve het pestende kind moeten dus ook vaak de ouders doordrongen worden van het ongewenste karakter voor alle betrokkenen van het vertoonde pestgedrag.

Informatie voor de leerkracht

Doel van de gesprekken:

Een individueel gesprek met een pester en een – apart - gesprek met een zondebok heeft vooral tot doel de problemen ook op individueel niveau bespreekbaar te maken, kinderen de kans te bieden hun hart te luchten, kinderen duidelijk te maken, dat ze met hun problemen bij je terecht kunnen. En om te zoeken naar oplossingen voor die problemen. De individuele gesprekken met pesters hebben een ander doel dan de gesprekken met de zondebokken. Aan een pester wil je waarschijnlijk heel graag duidelijk maken dat zijn (haar) gedrag je irriteert, woedend of bezorgd maakt. Aan een pester wil je waarschijnlijk grenzen stellen, duidelijke grenzen. Terwijl je voor een zondebok de deur wilt openzetten om te praten.

Individuele gesprekken met pesters hebben geen therapeutisch doel. Een leerkracht is geen hulpverlener, geen psychotherapeut en moet dat ook niet worden. Maar een leerkracht geeft

wel grenzen aan en fungeert ook als ‘praatpaal’ voor veel kinderen. Individuele gesprekken kunnen daarbij van grote betekenis zijn.

Voorwaarden voor een individueel gesprek:

- a. Er moet voldoende tijd zijn voor een gesprek (reken al gauw op twintig minuten tot een half uur).
- b. Er moet een ruimte zijn waar individueel gepraat kan worden (dus liever niet in een klas waar af en toe iemand “binnenstormt”);
- c. De leerling moet vóór het gesprek begint, weten en begrijpen wat de bedoeling is van het gesprek – dat zal dus vooraf duidelijk moeten worden verteld;
- d. De leerling moet ook weten en begrijpen, dat het gesprek weliswaar vertrouwelijk is, maar daarom nog niet ‘geheim’; het mag met andere woorden niet zo zijn dat de leerkracht ‘meegezogen’ wordt in een web van geheimhoudingen;
- e. Kinderen zijn niet allemaal gewend aan een gesprek onder vier ogen, waarbij je elkaar de hele tijd aankijkt. Soms vinden kinderen het prettiger te praten en tegelijk wat te doen (bijvoorbeeld wat opruimen in de klas, of samen een eindje wandelen). Bij het gesprek moet met dat soort voorkeuren rekening worden gehouden.

Gesprek met een ‘zondebok’:

Doel van het gesprek

- de leerling de kans geven om zijn (haar) hart te luchten en te vertellen wat hem (haar) dwars zit, als de leerling dat tenminste zelf wil vertellen;
- met de leerling samen nagaan hoe de problemen in de omgang met leeftijdgenoten opgelost kunnen worden en hoe soortgelijke problemen in de toekomst voorkomen kunnen worden;
- ook: nagaan of de leerling misschien andere/meer hulp nodig heeft bij het oplossen van de problemen.

Begin van het gesprek

Maak aan het begin duidelijk waarom u dit gesprek wilt voeren (bijv. “Ik wil eens met je praten. Ik merk de laatste tijd dat jij nogal eens geplaagd wordt. Ik maak me daar zorgen over. Het lijkt me voor jou heel vervelend...”).

Vraag vervolgens – heel nadrukkelijk – of de leerling zelf er ook over wil praten. De leerling mag niet het gevoel krijgen “op de pijnbank” gelegd te worden, uitgehoord te worden of wat dan ook. Als een kind er echt niet over wil praten, respecteer dat dan. Beëindig het gesprek zonder verwijt en voeg er aan toe dat de leerling altijd bij je terecht kan als hij wél wil praten.

Ingrediënten voor het gesprek

Als leerkracht zul je in het gesprek zelf de deur open moeten zetten. Dat kan heel goed door open vragen te stellen, zoals:

- “Wat vind jij er zelf van?”
- “Heb jij misschien een idee waarom ze jou pesten?”
- “Hoe reageer jij als het gebeurt?”

Probeer eerst samen vast te stellen wat de leerling precies als een probleem ervaart. Dat alleen al kan tijd vergen. Neem die tijd. Draag niet zelf allerlei oplossingen aan, ga vooral niet preken! Vraag liever aan de leerling:

- Hoe zou je daar nou een oplossing voor kunnen vinden? Heb je zelf misschien een idee?”

Het belangrijkste ingrediënt in zo’n gesprek is: luisteren. Actief luisteren met name. Dat betekent: Je inleven in de leerling. Niet mee -lijden, maar mee -leven. Dat kan heel goed door zinnnetjes te gebruiken als:

- “Je bedoelt, dat je?”
- “Je hebt het gevoel, dat ...?”
- “Je probeert me duidelijk te maken dat?”
- “Je zou het liefst willen dat?”

Aandachtspunten

1. Vermijd oordelen! Het gaat er in dit gesprek niet zozeer om wat jij als leerkracht ervan vindt of denkt, maar wat de leerling zelf aangeeft als probleem en als mogelijke oplossingen daarvoor.
2. Als de leerling over oplossingen voor zijn (haar) eigen problemen begint te denken, neem die dan uiterst serieus. Maak eerst een rijtje mogelijke oplossingen, ga pas daarna met de leerling na welke oplossing haalbaar is.
3. Probeer samen een oplossing te kiezen die de leerling zelf ‘ziet zitten’ en die ook naar jouw inschatting haalbaar en effectief is.
5. Juist omdat zondebokken vaak sociaal niet zo vaardig zijn, is het handig om een gekozen oplossing uit te proberen. Misschien in de vorm van een rollenspelletje, dat je samen speelt?
6. Maak na afloop van het gesprek een afspraak om over een tijdje weer eens samen te praten, om te kijken of de gekozen oplossing echt werkt.
7. Vermijd in het gesprek ook oordelen over of verklaringen voor het pestgedrag van andere kinderen te geven. Er mag geen ‘roddelsfeer’ ontstaan in het gesprek.
8. Houd het gesprek, als het even kan, een beetje luchtig. Het is al moeilijk voor een kind om over dit soort onderwerpen te praten. Als het dan óók nog met een sombere ondertoon gebeurt, is het helemaal tobben geblazen.

Gesprek met een ‘pester’

Doel van het gesprek

- aan de leerling duidelijk maken dat zijn/haar gedrag voor jou onacceptabel is; een duidelijke grens stellen;
- maar ook: de ‘pestkop’ de kans geven om zijn/haar ‘verhaal’ te vertellen en als daarin problemen voorkomen: samen zoeken naar een oplossing voor de problemen.

Begin van het gesprek

Maak de leerling duidelijk dat je dit gesprek beslist met hem(haar) wil voeren en welke bedoeling je daarbij hebt. Anders dan bij het gesprek met de zondebok geldt hier niet: “als de leerling geen zin heeft om te praten, okay, dan niet”. Je hebt als leerkracht behoefte om aan de leerling duidelijk te maken waar de grenzen, in dit geval met betrekking tot plagen/pesten, liggen en dus wil jij nu dit gesprek voeren.

Ingrediënten/stappen in het gesprek

Stap 1: is de toelichting: waarom dit gesprek plaatsvindt (zie hierboven)

Stap 2: benoem vervolgens:

- a. Het gedrag van de leerling waar jij je aan ergert of waar jij bezorgd over bent. Benoem dat zo zuiver mogelijk, dat wil zeggen met weglating van alle overbodige oordelen en verwijten. Alleen het “zuiver waarneembare gedrag”;
- b. Het gevolg dat het gedrag van de leerling heeft voor andere leerlingen (de zondebok, de rest van de klas, de sfeer in de klas);
- c. En tenslotte wat je daar zelf van vindt: van het gedrag van de leerling en de gevolgen die dat heeft.

Met deze 3 ‘elementen’ kun je – zonder onnodige verwijten, zonder in een preek te vervallen - aangeven waar de grens ligt en welk gedrag je niet accepteert en waarom niet.

Stap 3: de kans is groot dat de leerling na zo’n confrontatie in verzet gaat en zegt: “Ja, maar”. Dat zijn momenten om over te schakelen op actief luisteren. Luister naar het verzet, de verklaringen van de leerling. Maar blijf bij je (in stap 2) aangegeven grens. Dat kan bijvoorbeeld door, na het verzet van de leerling, te zeggen: “Je bedoelt?” En vervolgens te herhalen; “En toch vind ik het heel erg (c) dat één van de kinderen in de klas nu bijna niet meer naar school durft (b) omdat jij een paar keer zijn tas hebt afgepakt en leeg gegooid in de gang (a)”.

Misschien is het gesprek hiermee afgedaan: Je hebt gezegd wat je wou zeggen, de leerling heeft zijn verzet daartegen kunnen spuien en daar is naar geluisterd. Maar het is ook mogelijk dat de leerling tijdens het gesprek laat merken dat zijn gedrag voortkomt uit een ‘probleem’, bijvoorbeeld:

- hij/zij vertelt het pesten niet te kunnen laten
- of: de ander vraagt erom, die doet altijd zo raar....

Soms zal zo’n confronterend gesprek over gaan in een ‘helpend’ gesprek, waarbij je – net als in het gesprek met de zondebok – samen zoekt naar een oplossing voor het probleem van, in dit geval, de pestkop. Lees daarvoor nog eens de aandachtspunten door in de “Inleiding”.

Aandachtspunten in dit gesprek

1. Veel pesters beschouwen hun eigen gedrag als heel normaal. Ze zullen nogal eens hun schouders ophalen en mompelen: “nou ja, dat jij je daar druk over maakt...” Vaak is dat geen onwil, maar eerder een uiting van onvermogen: veel pesters weten bijna niet hoe ze zich anders moeten gedragen. Daarom zijn 2 dingen aan te bevelen:
 - a. héél duidelijk zijn in de grens die je aangeeft (stap 2, a - b- c);
 - b. oppassen dat je niet de leerling afwijst, maar alleen diens gedrag!
2. Het is mogelijk dat tijdens zo’n gesprek voor de pester zelf duidelijk wordt, waar zijn /haar gedrag uit voortkomt of mee samenhangt: eigen

- onzekerheid, een negatief beeld van zichzelf, of onvermogen om op een andere manier met medeleerlingen om te gaan. In dat geval is het zeker van belang om tijdig in het gesprek over te schakelen van confronteren naar actief luisteren. En om samen met de leerling na te gaan of hij/zij iets aan die problemen wil doen. En hoe en door wie de leerling daarbij het beste geholpen kan worden.
3. Er zijn 'onverbeterlijke pesters': Je kunt ze heel duidelijk aangeven waar de grens ligt, je kunt heel zorgvuldig luisteren naar hun verzet of verklaring, maar ze veranderen hun gedrag niet. In dat geval heeft het geen zin om het gesprek een aantal malen te herhalen. Dan moeten er andere oplossingen/maatregelen genomen worden. (zie "Protocol gedrag").

Online pesten of cyberpesten

Inleiding:

digitaal pesten is één van de verschillende vormen van pesten. Op het internet kan men een andere identiteit aannemen of volledig anoniem blijven, waardoor de grenzen van pestgedrag worden verlegd. Ook bij online pesten hanteren we een integrale aanpak met ouders.

Preventief:

Wanneer de leerkracht merkt, dat er door kinderen uit zijn/haar klas thuis gebruik gemaakt wordt van chatprogramma's als MSN, of er e-mailcontacten tussen leerlingen zijn, bespreekt de leerkracht met de groep de voordelen en risico's hiervan. In de bovenbouwgroepen is dit sowieso aan de orde. Informatie hierover is te vinden op diverse websites, welke verderop in het protocol worden genoemd.

Hoe gaan we om met online pesten (cyberpesten):

Signalen betreffende cyberpesten nemen we altijd serieus. Wanneer de leerkracht signaleert, dat er sprake is van cyberpesten, volgt hij/zij het volgende stappenplan:

1. Gesprek met de gepeste leerling en gesprek met de pester(s)

Deze twee onderdelen vallen beiden onder de eerste stap. Ze dienen naast elkaar uitgevoerd te worden. Het is namelijk van belang dat er met zowel de gepeste als met de pester(s) in gesprek gegaan wordt. Daarvoor dienen de pester(s) dus opgespoord te worden. Er moet worden afgewogen of de gesprekken afzonderlijk plaatsvinden of dat dit in een driegesprek (leerkracht, gepeste, pester) kan plaatsvinden. Hierbij worden duidelijke afspraken gemaakt over het vervolg.

Gesprek met de gepeste leerling

Het is van belang dat de leerkracht:

- deze leerling en diens klacht serieus neemt.
- de leerling zijn verhaal laat doen en daar de tijd voor neemt.
- zich probeert in te leven in de leerling.
- geen verwijten maakt. Dat maakt het onveilig voor de leerling, waardoor deze minder zal vertellen of zelfs helemaal niets meer zal vertellen.
- de leerling de tip geeft om de pester te blokkeren en te verwijderen wanneer het om pesten via MSN gaat. Voordat de leerling dit doet moet deze de gesprekken uitprinten die hij/zij heeft gevoerd met de pester. Deze gesprekken kunnen mogelijk

als bewijsmateriaal dienen.

- door blijft vragen. Vooral wanneer het gaat om een gesprek met een leerling na het signaleren van digitaal pesten. De leerling zal niet snel vertellen dat hij/zij gepest wordt of zelf pest.

Opsporen van de pester(s)

Soms zal bekend zijn wie de pester is en soms niet. Wanneer niet bekend is wie de pester is zal er getracht worden om dit op te sporen. Dit kan gedaan worden door gesprekken te bewaren en uit te printen. In deze gesprekken kunnen aanwijzingen staan over wie de dader is. Wanneer het pesten op school gebeurt kan dit in samenwerking met het systeembeheer worden opgespoord/ achterhaald. De stijl van het bericht en eventuele taalfouten en aanwijzingen kunnen hierbij helpen. De pester kan wellicht ook worden gevonden door in de klas te praten over wat er is gebeurd.

Gesprek met de pester(s)

Hierbij is het van belang:

- In te gaan op wat er gaande is.
- Door te vragen.
- Goed te luisteren naar de kant van het verhaal van deze leerling en dit serieus te nemen.
- Te wijzen op de mogelijke gevolgen voor de gepeste leerling.
- Duidelijk te maken dat de leerling zich schuldig maakt aan een ernstig feit en dat dit in sommige gevallen zelfs strafbaar is. Er kunnen dan strafrechtelijke consequenties volgen.

2. Ouders/verzorgers van de leerlingen op de hoogte stellen

De leerkracht informeert zowel de ouders/verzorgers van de gepeste leerling als de ouders/verzorgers van de pester zo spoedig mogelijk over wat er speelt. Dat gebeurt bij voorkeur vóór het gesprek met de betrokken leerlingen.

- Ouders wordt gevraagd of zij de signalen herkennen. Wanneer zij niet weten wat de signalen zijn, geeft de leerkracht informatie.
- Er wordt aangegeven aan ouders/verzorgers dat het niet hun schuld is.
- De ouders worden geïnformeerd over de afspraken die met de leerlingen zijn gemaakt, wanneer het gesprek met hen al heeft plaatsgevonden.
- Ouders krijgen te horen welke maatregelen zij kunnen nemen/wat zij kunnen doen
- Voor meer informatie worden ouders verwezen naar:

www.pestweb.nl.

www.mijnkindonline.nl

3. Afronding

Wanneer de leerkracht signaleert, dat het online pesten (cyberpesten) daadwerkelijk is gestopt, worden de ouders hierover geïnformeerd

Bovendien informeert hij/zij de directie over het voorval en de gemaakte afspraken. De directie registreert dit in de zogenaamde 'incidentenregistratie'. Hiermee is de procedure afgerond.

4. Nazorg

De leerkracht blijft voorlopig de leerlingen volgen, om te voorkomen dat het pestgedrag terugkeert. De leerkracht vraagt zowel de leerling die gepest is als de leerling die gepest heeft, af en toe hoe het met hem/haar gaat. Dit gebeurt in een veilige situatie.

5. Blijvend pestgedrag; herhaling van het pestgedrag

Wanneer het pesten door blijft gaan of terugkeert volgen we achtereenvolgens de volgende stappen :

1. Er vindt een gesprek plaats tussen directie, leerkracht en ouders van de pestende leerling. In dit gesprek worden afspraken gemaakt over de aanpak. De leerkracht maakt van dit gesprek een verslag
2. Mocht in het voornoemde gesprek geen overeenstemming bereikt worden, dan neemt de directie een besluit over de vervolgstappen. Hiervan worden ouders en leerkracht binnen een week na het gesprek schriftelijk op de hoogte gesteld
3. Bij aanhoudend ongewenst gedrag van de leerling kan de directie besluiten tot een (tijdelijke) schorsing van de leerling.
4. Wanneer ook hierna het ongewenste gedrag aanhoudt, zal de directeur het bevoegd gezag verzoeken tot verwijdering over te gaan. Zie hiervoor protocol time-out, Schorsen en verwijderen van TOF Onderwijs.

Meer informatie over cyberpesten:

Op het internet is volop informatie te vinden. Kijk hiervoor op de volgende sites:

- www.pestweb.nl
- www.stopdigitaalpesten.nl
- www.pesten.net
- www.mijnleerlingonline.nl